

Огляд законодавчих змін

Оновлення законодавства, пов'язаного з переміщенням | Березень-квітень 2024 року

Прийняте законодавство

- Виплати дітям, щодо яких встановлено факт відсутності батьківського піклування
- Репараційний механізм
- Оновлення законодавства про компенсації
- Закон про мобілізацію

Інші події

- Освіта для біженців, осіб, яким надано додатковий захист та шукачів захисту
- Реєстрація шлюбу в Дії

Прийняте законодавство

Виплати дітям, щодо яких встановлено факт відсутності батьківського піклування

22 березня 2024 року Кабінет Міністрів України прийняв [Постанову №331](#), якою започаткував програму «Дитина не одна» для надання тимчасової матеріальної допомоги дітям, щодо яких встановлено факт відсутності батьківського піклування. Таку допомогу отримують діти, які тимчасово перебувають під опікою родичів, друзів сім'ї, прийомних сімей або знаходяться у дитячих будинках сімейного типу. Розмір допомоги становить 2,5 прожиткових мінімумів для дітей відповідного віку на кожную дитину¹, та 3,5 прожиткових мінімумів на дитину з інвалідністю. Допомога призначається на 6 місяців (або менше, якщо термін перебування дитини визначений на строк менше шести місяців) і може бути продовжений. Кошти мають бути спрямовані на покращення житлових умов дитини. Контроль за цільовим використанням коштів здійснюватимуть Служба у справах дітей та Нацсоцслужба.

Допомога надається, якщо батьки або один із батьків дитини (у разі виховання одним із батьків):

- померли;
 - наразі проживають на тимчасово окупованих територіях;
 - зникли безвісти за особливих обставин;
 - є військовополоненими; або
 - позбавлені особистої свободи (затримані, взяті у заручники) органами влади Російської Федерації (її окупаційних адміністрацій та збройних формувань);
- і дитина тимчасово перебуває в прийомній сім'ї, дитячому будинку сімейного типу або під опікою родичів/друзів і не отримала статус дитини-сироти або дитини, позбавленої батьківського піклування.

→ **Вимоги до подання заяви:** Особа, яка тимчасово доглядає за дитиною, може подати заяву онлайн або у паперовій формі та надати наступні документи:

- копію свідоцтва про народження дитини;
- наказ Служби у справах дітей, відповідно до якого дитину поміщено під тимчасовий догляд;
- посвідчення дитини з інвалідністю (за наявності).

Якщо якась інформація чи документи відсутні, але є в будь-якій електронній базі (наприклад, реєстрі актів цивільного стану), їх можна отримати звітти.

Діти віком від 14 до 18 років, які навчаються за денною або дуальною формами і проживають в гуртожитках, можуть самостійно звернутися за допомогою, якщо вони проживають окремо від сім'ї, що тимчасово здійснює догляд.

¹ Прожитковий мінімум для дітей становить 2563 грн для дітей до шести років і 3196 грн для дітей віком від 6 до 18 років.

→ Виплати припиняються, якщо:

- Термін догляду, зазначений у наказі, закінчується;
- Дитина офіційно визнана сиротою або позбавлена батьківського піклування;
- Особа, що здійснює догляд або дитина проводить за кордоном більше 14 днів (за винятком випадків лікування, спортивних змагань, навчання чи стажування);
- Дитині виповнилося 18 років;
- Дитина набуває повної дієздатності до досягнення 18 років (наприклад, через шлюб, працевлаштування чи батьківство);
- Умови проживання під опікою не відповідають вимогам, або виділена допомога використовується не за призначенням;
- Дитина або особа, що здійснює догляд, помирає.

1 квітня 2024 року Кабінет Міністрів України також прийняв [Постанову №415](#), якою посилює захист дітей, позбавлених батьківського піклування, та дітей-сиріт. Ця постанова звільняє цих дітей від сплати консульського збору за оформлення паспорта для виїзду за кордон. Крім того, керівник консульства має повноваження звільнити цих дітей від плати за видачу посвідчення громадянина України на повернення.

Репараційний механізм

У травні 2023 року Рада Європи (РЄ) прийняла [Резолюцію CM/Res\(2023\)3](#) про створення Реєстру збитків, завданих агресією Російської Федерації проти України (*далі – Реєстр РЄ*), як першого кроку до створення міжнародного компенсаційного механізму жертвам російської агресії.

Щоб розмежувати міжнародний та національний механізми компенсації та підкреслити ширшу сферу дії Реєстру Ради Європи, в Оновленнях законодавства УВКБ ООН порядок реалізації [Розширеної часткової угоди про Реєстр в Україні](#) розкриватиметься в розділі «Репараційний механізм».

29 березня 2024 року Кабінет Міністрів України прийняв [Постанову №365](#), якою встановлюється порядок внесення заяв до Реєстру збитків, завданих агресією Російської Федерації проти України². Постанова дозволяє громадянам України документувати пошкодження чи знищення житла, які відбулись після 24 лютого 2022 року права власності на яке належним чином зареєстровані. Процедура поширюється на всю територію України в межах її міжнародно визнаних кордонів, однак для процедури внесення інформації потрібен висновок комісії з оцінки пошкодженого/знищеного житла, яка може проводитися лише на території, підконтрольній Уряду України, і яка є обов'язковим елементом національної системи компенсацій.

Заявниками можуть бути громадяни України віком від 18 років, які є власниками або співвласниками пошкодженого чи зруйнованого житла. Особи, що перебувають під санкціями або засуджені за злочини проти національної безпеки виключаються з процедури. Заявки можна подати лише через портал «Дія». Крім необхідної інформації, заявники можуть надати орієнтовну суму збитків, включаючи будь-які оцінки та результати експертиз.

Порядок документування через Реєстр РЄ великою мірою схожий за вимогами на національну процедуру компенсації з певними нюансами. Прийняття постанови сигналізує про розробку, запровадження та інтеграцію до міжнародного процесу збору інформації про сукупні збитки, завдані війною. Постанова не має додатків і сам механізм буде доопрацьовуватись в подальшому.

Оновлення законодавства про компенсацію

9 квітня 2024 року Кабінет Міністрів України прийняв [Постанову №401](#) про внесення змін до Порядку ведення Державного реєстру пошкодженого та знищеного майна. Цей Реєстр є спільною базою даних для всієї документації системи компенсацій та пов'язаних з нею питань. Хоча деякі положення були включені до постанов щодо питань компенсації, прийнятих раніше, Постанова №401 систематизує та консолидує їх.

²Детальніше про Реєстр читайте в Оновленні законодавства за [листопад 2023 року](#).

- По-перше, постановою розширено перелік осіб, уповноважених на ведення та оновлення відомостей у Реєстрі. Такий доступ тепер мають члени та голови комісій з оцінки зруйнованого житла, що була здійснена на підставі даних, отриманих методом дистанційного спостереження Землі³, а також нотаріуси.
- По-друге, розширено види документів, які повинні зберігатися в Реєстрі. Реєстр тепер містить інформацію про одержувачів компенсації, інформацію про проміжні етапи ремонтних чи будівельних робіт, рішення про відмову або надання компенсації, оцінку зруйнованого майна (в тому числі за даними дистанційного спостереження Землі, результати верифікації Міністерства фінансів щодо дотримання відповідних положень законодавства, грошової різниці між житловими сертифікатами та фактичною вартістю житла та нотаріально посвідчених договорів купівлі житла.
- Також Постанова містить більш детальні технічні вимоги до відомостей, які необхідно додати для кожного типу документа. Це гарантуватиме, що вся необхідна інформація систематично та точно вноситься.

Ці зміни спрямовані на систематизацію документообігу в процедурі компенсації за пошкоджене та знищене житло, забезпечуючи ефективний збір і збереження всіх відповідних даних у Реєстрі.

Закон про мобілізацію

11 квітня 2024 року Верховна Рада України прийняла зміни до Закону про мобілізацію, які суттєво вплинули на свободу пересування і доступ до послуг громадян України чоловічої статі призовного віку (18-60 років). Усі чоловіки призовного віку зобов'язані оновити військово-облікові документи у центрі надання адміністративних послуг чи територіальних центрах комплектування, або через мобільний додаток «Резерв+», який запровадило Міноборони з 18 травня. Невиконання вимог тягне за собою штраф у розмірі 17 тис. грн за перше правопорушення, а подальше невиконання мобілізаційних вимог може призвести до адміністративного затримання.

Ця вимога поширюється на всіх чоловіків, як в Україні, так і за кордоном. За кордоном чоловіки матимуть доступ до консульських послуг тільки якщо їх військово-облікові документи дійсні та оновлені. Деякі консульські послуги можна отримати без оновлення військово-облікових документів, включаючи видачу посвідчення особи на повернення в Україну, послуги, пов'язані з дітьми, якщо один із батьків є іноземцем або особою без громадянства, а також послуги, для заарештованих чи ув'язнених громадян.⁴

Інші події

Освіта для біженців, осіб, яким надано додатковий захист та шукачів захисту

У березні 2024 року Міністерство освіти прийняло [Наказ №266](#), яким визначено порядок вступу до ВНЗ. Тепер біженці та особи, що отримали додатковий захист в Україні можуть створити онлайн-акаунт абітурієнта, розширюючи свої можливості вступу. Раніше Міністерство освіти вимагало від цих категорій осіб лише паперові документи, передані особисто або надіслані рекомендованим листом.

Шукачі притулку тепер можуть вступати до університетів в Україні. З лютого 2024 року, згідно з [Наказом Міносвіти №245](#), вони можуть подавати документи на вступ, якщо мають довідку про звернення за захистом. Також потрібно надати копію паспорта, завірену територіальним органом ДМС, з відміткою про те, що оригінал паспорта знаходиться у ДМС на зберіганні.

³Це включає завірені копії аерофотознімків або матеріалів з різних систем дистанційного обстеження Землі, представлених у вигляді зображень. Проект стартував у жовтні 2023 року. Щоб отримати докладнішу інформацію, ознайомтеся з [Оновленням законодавства за жовтень 2023 року](#).

⁴Щоб отримати детальну інформацію про те, як нещодавні зміни вплинули на перетин кордонів, зверніться до [Моніторингу кордонів УВКБ ООН](#), доступних на веб-сторінці УВКБ ООН в Україні.

Реєстрація шлюбу в «Дія»

29 березня 2024 року Кабінет Міністрів України ухвалив [Постанову №345](#), якою запустив пілотний проєкт з реєстрації шлюбів через додаток «Дія». Процедура доступна громадянам України віком від 18 років, які мають додаток «Дія», активований Дія.Підпис та ID-картку або біометричний паспорт для виїзду за кордон. Мінцифри має внести необхідні технічні зміни протягом чотирьох місяців для того, щоб запустити сервіс.

Особа може подати онлайн-пропозицію через «Дія», а інша має підтвердити її протягом 14 днів; інакше пропозицію буде автоматично скасовано. Система буде збирати інформацію через бази даних, і якщо, наприклад, людина вже одружена, пропозиція автоматично скасовується.

Сама реєстрація шлюбу проводитиметься в режимі відеоконференції із заявниками та представником відділу державної реєстрації актів цивільного стану. Під час відеоконференції пара підписує свідоцтво про шлюб за допомогою Дія.Підпис. Протягом 24 годин вони отримають цифрові свідоцтва про шлюб у Дії, а паперові копії будуть надіслані на їхні адреси в межах України (крім окупованих територій і територій активних бойових дій).

Детальніше про оновлення законодавства за посиланням

ООНОВЛЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА | ТЕМАТИЧНІ ОНОВЛЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА

► Контакти

- Електронна пошта: UKRKI@unhcr.org
- Телефон: +38 044 288-9710

➔ Додаткова інформація

- УВКБ ООН в Україні: www.unhcr.org.ua/en
- X: [@UNHCRUkraine](https://twitter.com/UNHCRUkraine) / X
- Фейсбук: www.facebook.com/UNHCRKyiv
- Instagram: www.instagram.com/unhcr_ukraine